

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI SOG'LIQNI SAQLASH VAZIRLIGI

**SANITARIYA-EPIDEMIOLOGIK OSOYISHTALIK VA JAMOAT
SALOMATLIGI QO'MITASI**

**SANITARIYA-EPIDEMIOLOGIK OSOYISHTALIK VA JAMOAT
SALOMATLIGI SOHASIDAGI KADRLARNI QAYTA TAYYORLASH VA
ULARNING MALAKASINI OSHIRISH MARKAZI**

Ro'yxatga olindi:

№ IXT -1046

« 26 » 03 2026-yil

Bilim sohasi: sog'liqni saqlash

GIGIYENA

ixtisoslashtirish kursi

O'QUV DASTURI

(o'qish xajmi – 504 kredit)

TUZUVCHILAR:

- Kurbanov B.J. Sanitariya-epidemiologik osoyishtalik va jamoat salomatligi qo'mitasi rais o'rinbosari, t.f.d.
- Mirshina O.P. Sanitariya-epidemiologik osoyishtalik va jamoat salomatligi qo'mitasi Sanitariya-gigiyena boshqarmasi bosh mutaxassisi, t.f.n.
- Ismailov A.D. Sanitariya-epidemiologik osoyishtalik va jamoat salomatligi qo'mitasi Sanitariya-gigiyena boshqarmasi bosh mutaxassisi, t.f.n.
- Yodgorov O'.A. Sanitariya-epidemiologik osoyishtalik va jamoat salomatligi sohasidagi kadrlarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish markaz direktori, PhD.
- Matyakubov M.B. Sanitariya-epidemiologik osoyishtalik va jamoat salomatligi sohasidagi kadrlarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish markazi bo'lim boshlig'i, PhD.

TAQRIZCHILAR:

- Tashbayev N.S. Sanitariya-epidemiologik osoyishtalik va jamoat salomatligi qo'mitasi Strategik rejalashtirish, axborot-tahlili va ijro intizomi bo'limi boshlig'i, t.f.n.
- Nosirova A.R. Sanitariya, gigiyena va kasb kasalliklari ilmiy-tadqiqot instituti Ovqatlanish gigiyenasi laboratoriyasi katta ilmiy xodimi, PhD

O'quv dasturi Sanitariya-epidemiologik osoyishtalik va jamoat salomatligi sohasida kadrlarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish markazi Kuzatuv Kengashida ko'rib chiqilgan va tasdiqlashga tavsiya etilgan.

2026-y «23» yanvar, bayonnoma № 1

Kengash raisi O'.A.Yodgorov

O'quv dasturi Sog'liqni saqlash vazirligi huzuridagi Uzluksiz tibbiy-farmatsevtik ta'lim Portalining Muvofiqlashtiruvchi kengashida tasdiqlangan.

2026-y «26» dekabr, bayonnoma № 6

Kengash raisi X.A.Akilov

Kirish

O‘quv dasturi Gigiyena yo‘nalishi bo‘yicha yangi nazariy bilim va amaliy ko‘nikmalarini egallash, hamda ularni kundalik amaliyotda qo‘llashga, hamda shifokorning yangi kasbiy kompetensiyani egallab xalqaro standartlarga javob beradigan raqobatbardosh malakali kadrlar tayyorlash maqsadida tuzilgan. Dastur sog‘liqni saqlash tizimi xodimlarini uzluksiz kasbiy rivojlantirish, zamonaviy ilm-fan yutuqlariga va tibbiyot amaliyotining joriy ehtiyojlariga mos holda, tibbiyot fani va amaliyotidagi joriy vaziyatning o‘zgarishini hisobga olgan holda ishlab chiqilgan.

Mamlakatimizda Sanitariya-epidemiologik osoyishtalik va jamoat salomatligi sohasidagi shifokorlarini tayyorlash, xalqaro andozalarga mos tarzda malakasini oshirishni tashkil etish borasida zamonaviy tizim yaratilgan. Mazkur o‘quv dasturi O‘zbekiston Respublikasining «Ta’lim to‘g‘risida»gi Qonuni, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 6 maydagi «Tibbiyot va farmasevtika ta’limi va ilm-fani tizimini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to‘g‘risida»gi PQ 4310-son va 2020 yil 7 apreldagi «Tibbiy-sanitariya sohasida kadrlarni tayyorlash va uzluksiz kasbiy rivojlantirishning mutlaqo yangi tizimini joriy etish chora-tadbirlari to‘g‘risida»gi PQ 4666-son qarorlari, O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2023 yil 4 iyuldagi «Sanitariya-epidemiologik osoyishtalik va jamoat salomatligi sohasida kadrlarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish markazini tashkil etish chora-tadbirlari to‘g‘risida»gi 272-sonli qarorining ijrosini ta’minlash maqsadida yaratilgan.

Maqsad. Gigiyena yo‘nalishidagi mutaxassislarni yuksak ilmiy-metodik darajada loyihalashtirish, sohadagi ilg‘or tajribalar, zamonaviy bilim va malakalarni o‘zlashtirish va amaliyotga joriy etishlari uchun zarur bo‘ladigan kasbiy bilim, ko‘nikma va malakalarini takomillashtirish, shuningdek ularning ijodiy faolligini rivojlantirishdan iborat.

Vazifalar.

– Sanitariya-epidemiologik osoyishtalik va jamoat salomatligi sohasida “Gigiyena” yo‘nalishi kadrlarining kasbiy bilim, ko‘nikma va malakalarini zamonaviy talablar asosida takomillashtirish va rivojlantirish;

– Shifokorlarni isbotlangan tibbiyot tamoyillariga o‘rgatish hamda ularni tibbiy va epidemiologik amaliyotda qo‘llash ko‘nikmalarini shakllantirish;

– “Gigiyena” sohasida qayta tayyorlash va malaka oshirish jarayonlarini fan, amaliyot va ishlab chiqarishdagi innovatsion yutuqlar bilan integratsiyalash;

– Umumiy gigiyenada qo‘llaniladigan zamonaviy tekshirish usullarini o‘rganish, shuningdek kommunal gigiyena, ovqatlanish gigiyenasi, bolalar va o‘smirlar gigiyenasi hamda mehnat gigiyenasining dolzarb muammolarini zamonaviy yondashuv asosida o‘zlashtirish;

– Tinglovchilarning ijodiy va innovatsion faolligini oshirish, mustaqil fikrlash va amaliy muammolarni hal etish kompetensiyalarini rivojlantirish.

Ta’lim oluvchilar kontingenti: umumiy amaliyot shifokori, gigiyenist-epidemiologlar. Oliy tibbiy ta’lim yurti tibbiy profilaktika yo‘nalishi bo‘yicha ta’lim olgan mutaxassis.

O'quv dasturni o'zlashtira olishi uchun zarur bo'lgan tinglovchi kompetensiyasi:

- Sanitariya-epidemiologik xizmat tizimining tuzilishi, asosiy vazifalari va faoliyat yo'nalishlarini tushunish;
- Zamonaviy gigiyena fanining asoslari, gigiyenada me'yorlashtirish va reglamentlashtirish tamoyillarini bilish hamda ularni amaliyotda qo'llash;
- Sanitariya-gigiyena yo'nalishiga oid normativ-huquqiy va direktiv hujjatlarni amaliyotda qo'llash, kommunal gigiyena hamda tuman (shahar) sanitariya-gigiyena bo'limlari faoliyatiga oid hujjatlarni yuritish ko'nikmalariga ega bo'lish;
- Salomatlik xavflarini baholashning zamonaviy usullarini sanitariya nazorati va atrof-muhitni muhofaza qilish tizimida qo'llash;
- Sanitariya-gigiyenik va epidemiologik xavf omillarini aniqlash, baholash hamda ularning oldini olishga qaratilgan profilaktik chora-tadbirlarni ishlab chiqish.

Dasturning dolzarbligi: O'quv dasturining dolzarbligi yangi 2019 yil 9 sentabrda e'lon qilingan "O'zbekiston Respublikasida sanitariya-epidemiologiya xizmati tizimini tubdan takomillashtirish chora –tadbirlari to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni va Xalqaro tibbiy-sanitar qoidalari bo'yicha qushimcha o'quv soatlari ajratildi. Ushbu dastur o'z navbatida Sog'liqni saqlash sohasida amalga oshirilayotgan islohotlarning mantiqiy davomi bo'ladi.

Dastur hajmi: 504 kredit

O'qish shakli: an'anaviy ta'lim (gibrid formatda)

Mashg'ulotlarni o'tish tartibi:

Kunduzgi o'qish ishdan ajralgan holda

o'qish kuniga 8 kredit, mashg'ulotlar o'tkaziladigan vaqt

9.00 - 15.20. tushlik 40 daqiqa.

o'qish kuniga 6 kredit, mashg'ulotlar o'tkaziladigan vaqt

9.00 - 13.50. tushlik 40 daqiqa.

O'qish tugagandan so'ng beriladigan hujjat: o'quv dasturni tamomlagan va yakuniy attestatsiyani topshirgan tinglovchilarga "Gigiyena" mutaxassisligini egallaganligi haqida Davlat talablari namunasidagi guvohnoma taqdim etiladi.

Rejalashtirilayotgan ta'lim natijalaridan so'ng egallashi lozim bo'lgan kompetensiya: Dasturni muvaffaqiyatli o'zlashtirgan tinglovchi mutaxassislikning malakaviy xarakteristikasidan kelib chiqib, umumiy va maxsus kasbiy kompetensiyalarni egallaydi hamda quyidagi kasbiy bilim, ko'nikma va malakalarga ega bo'ladi:

- Gigiyena muammolari va ularning zamonaviy yechimlarini bilish, gigiyenada sinxron, izchil va integratsiyalashgan ta'limni tashkil etish, shuningdek gigiyena va ovqatlanish gigiyenasi sohasida raqamli texnologiyalarni ta'lim jarayoniga joriy etish ko'nikmalariga ega bo'lish;
- Tadbirkorlik subyektlarida sanitariya qoidalari, normalari va gigiyenik me'yorlarning bajarilishini nazorat qilishning huquqiy va tashkiliy asoslarini bilish va qo'llay olish;
- Sanitariya-gigiyena yo'nalishiga oid normativ-huquqiy va direktiv hujjatlarni amaliyotda qo'llash, kommunal gigiyena hamda tuman (shahar) sanitariya-

epidemiologiya bo‘limlarida yuritiladigan hujjatlar bilan ishlash ko‘nikmalariga ega bo‘lish;

– Ovqatlanish gigiyenasi nazoratiga oid obyektlar uchun belgilangan gigiyenik talablarni bilish, ovqatdan zaharlanish holatlarining oldini olish va epidemiologik nazoratni tashkil etish;

– Bolalar va o‘smirlar muassasalarida sanitariya-gigiyenik talablarni qo‘llash hamda sanitariya nazoratini tashkil etishning huquqiy asoslarini bilish va amalda qo‘llash;

– Kommunal va mehnat gigiyenasining asosiy vazifalarini bilish, kasb kasalliklarining oldini olishga qaratilgan gigiyenik chora-tadbirlarni amalga oshirish;

– Zararli va o‘ta zararli mehnat sharoitlarida maqsadli davolash-profilaktik ovqatlanishni tashkil etish va baholash ko‘nikmalariga ega bo‘lish;

– Salomatlikka xavf omillarini baholashni sanitariya nazorati va atrof-muhitni muhofaza qilish tizimida qo‘llashning zamonaviy usullarini bilish;

– Radiatsion xavfsizlik asoslari, individual dozimetrik nazoratni tashkil etish, ekstremal vaziyatlarda mahsulotlarning biologik va toksik moddalar bilan ifloslanishini oldini olish hamda shoshilinch sanitariya-epidemiologik himoya chora-tadbirlarini amaliyotda qo‘llash.

Gigiyena ixtisoslashtirish kursi o‘quv rejasi

№	O‘quv modullari	kredit	ma‘ruza	Amaliy yo‘nalishdagi mashg‘ulotlar			Attestatsiya
				Amaliy mashg‘ulot	Laboratoriya ishi	Seminar	
1	Modul. Sanitariya-epidemiologik xizmatda innovatsion texnologiyalar, sun‘iy intellekt, korrupsiyaga qarshi kurash va dalillarga asoslangan tibbiyot	20	10	2		8	
2	Modul. Gigiyena va sanitariya nazorati sohasidagi qonunchilik va me‘yoriy hujjatlar	38	10	26			2

3	Modul. Sanitariya-gigiyenik nazorat, huquqiy-me'yoriy tartibga solish hamda xavflarni baholash va tahlil qilishning raqamli monitoring tizimlari	74	14	30	28		2
4	Modul. Kommunal gigiyena sohasida davlat sanitariya nazorati: Normativ-huquqiy asoslar, atrof-muhit xavfsizligi va loyihaviy ekspertiza	76	20	26	26	2	2
5	Modul. Ovqatlanish gigiyenasi va oziq-ovqat xavfsizligi: oziq-ovqat sanoati korxonalari ustidan sanitariya nazorati, sifat menejmenti va ovqatdan zaharlanishlarning profilaktikasi	76	20	26	26	2	2
6	Modul. Bolalar va o'smirlar muassasalarida sanitariya-gigiyenik nazorat: Ta'lim muhiti xavfsizligi va sog'lom ovqatlanish menejmenti	76	20	26	26	2	2
7	Modul. Mehnat gigiyenasi va sanoat xavfsizligi: Ishlab chiqarish muhiti monitoringi va kasbiy xavflarni boshqarish.	54	16	16	18	2	2
8	Modul. Atrof-muhit gigiyenasi va salomatlik xavflarini baholash: Ekologik monitoringdan profilaktik boshqaruv qarorlarigacha	44	12	12	16	2	2

9	Modul. Radiatsion xavfsizlik va radiogigiyena: Dozimetrik nazorat, spektrometrik tahlil va radiologik monitoring metodologiyasi.	36	10	12	12		2
Attestatsiya		10					10
Jami:		504	132	176	152	18	26

1. Modul. Sanitariya-epidemiologik xizmatda innovatsion texnologiyalar, sun'iy intellekt, korrupsiyaga qarshi kurash va dalillarga asoslangan tibbiyot.

Tibbiyot sohasida davlat siyosati, aholi salomatligini muhofaza qilish. Korrupsiyaga qarshi kurash usullari, amaliyotda uchraydigan korrupsion holatlar va unga qarshi qonuniy choralar. Sanitariya-epidemiologik xizmati sohasida raqamli texnologiyalarni qo'llash. Sun'iy intellekt turlari, amaliyotda foydalanish va uning ustunlik tomonlarini. Raqamli transformatsiya va uning tibbiyotdagi o'rni. Masofaviy ta'lim platformalari va ulardan foydalanish. Dalillarga asoslangan tibbiyot asoslari va uning sanitariya-epidemiologiya xizmati amaliyotidagi ahamiyati. Dalillar iyerarxiyasi: tadqiqotlarning ishonchliligi va qo'llanilishi. Tadqiqot loyihasining asosiy turlari. Tizimli sharhlarni tahlil qilish. Dalillarga asoslangan tibbiyotning aholi salomatligini saqlashdagi asosiy o'rni. Samarali aralashuv uchun klinik ko'rsatmalar va protokollarni tanqidiy o'qish va tahlil qilish. Davlat siyosati doirasida sog'lom turmush tarzini shakllantirish. Aholining tibbiy madaniyatini yuksaltirish, ommaviy axborot vositalari orqali sog'lom hayot tarzini targ'ib qilish. Ilmiy asoslangan profilaktika va zamonaviy yondashuvlar aholi o'rtasida surunkali va noinfeksion kasalliklar tarqalishida ta'siri.

2. Modul. Gigiyena va sanitariya nazorati sohasidagi qonunchilik va me'yoriy hujjatlar.

SanQvaM, normativ hujjatlar, qaror, buyruqlar. 0007-20 SanQvaN, 0341-16-son SanQvaN, 0060-23-son SanQvaN, 0059-23-son SanQvaN, 0009-21-son SanQvaN, 0053-23-son SanQvaN, SanQvaN 0017-21-son, SanQvaN № 0016-21, 0028-22-son SanQvaN, 0188-05-son SanQvaN, 0026-22-SON SanQvaN, 0026-22-son SanQvaN, 0016-21-son SanQvaN, 0046-23-son SanQvaN, 0069-24-son SanQvaN, 0025-22-son SanQvaN, 0048-23-son SanQvaN, 0048-23-son SanQvaN, 0050-23-son SanQvaN, 0054-23-son SanQvaN, 0027-22-son SanQvaN, 0041-22-son SanQvaN, 0035-22-son SanQvaN, 0036-22 -son SanQvaN, 0042-22-son SanQvaN, 0043-22- son SanQvaN, 0039-22 -son SanQvaN, 0037-22-son SanQvaN

3 Modul. Sanitariya-gigiyenik nazorat, huquqiy-me'yoriy tartibga solish hamda xavflarni baholash va tahlil qilishning raqamli monitoring tizimlari
Gigiyena fanining asosiy vazifalari, atrof-muhit omillarining inson salomatligiga

ta'siri hamda ularning salbiy oqibatlarini oldini olishga qaratilgan profilaktik chora-tadbirlarni o'rganish. Sanitariya qoidalari, normalari va gigiyena normativlariga rioya etilishini ta'minlashning tashkiliy-huquqiy asoslari. Tadbirkorlik subyektlarida sanitariya qoidalari, normalari va gigiyena normativlarining bajarilishini nazorat qilish tartibi. Ogohlantiruvchi sanitariya nazoratini amalga oshirishda yer uchastkalarini ajratish, loyiha-smeta hujjatlari hamda obyektlarni ekspluatatsiya qilishga oid hujjatlarni o'rganish va tahlil qilish.

Sanitariya qoidalari va gigiyena normativlariga muvofiqlik yuzasidan ekspertiza o'tkazish hamda xulosa berish. Yuridik va jismoniy shaxslar faoliyatining sanitariya-gigiyena talablariga muvofiqligini baholash va tekshirish tartibi. Tekshirish natijalarini rasmiy hujjatlar asosida rasmiylashtirish, aniqlangan qoidabuzarliklar bo'yicha taqdimnomalar, ma'muriy bayonnomalar, jarimalar qo'llash, faoliyatni vaqtincha to'xtatish, xodimlarni ishdan chetlashtirish va boshqa ta'sir choralari qo'llashning huquqiy asoslari. Raqamli monitoring va axborot tizimlarini sanitariya-epidemiologik nazorat faoliyatiga joriy etish. Jumladan:

- oziq-ovqat biznes operatorlarining yagona reestri;
- biologik faol qo'shimchalar elektron katalogi;
- parfyumeriya-kosmetika va oziq-ovqat qo'shimchalari monitoring tizimi;
- “Tibbiy ko'rik” axborot tizimi;
- xavfni tahlil qilish mexanizmlarini joriy etishga mo'ljallangan nazorat ostidagi obyektlarning yagona elektron bazasi (“Svetofor” tizimi).

4 Modul. Kommunal gigiyena sohasida davlat sanitariya nazorati: Normativ-huquqiy asoslar, atrof-muhit xavfsizligi va loyihaviy ekspertiza

Sanitariya-gigiyena yo'nalishiga oid normativ-huquqiy va direktiv hujjatlar. Aholi salomatligini muhofaza qilish, atrof-muhit xavfsizligini ta'minlash hamda sanitariya-epidemiologik osoyishtalikni saqlashga qaratilgan amaliyotlar. Davlat sanitariya nazoratining huquqiy asoslari. Kommunal gigiyena sohasida nazorat, baholash va boshqaruv qarorlarini qabul qilish. Kommunal gigiyena bo'limi hamda tuman (shahar) sanitariya-gigiyena bo'limlari faoliyat hujjatlarni yuritish. Hujjatlashtirish jarayoni nazorat tadbirlarining qonuniyligi, tizimliliigi va shaffofligi. Kommunal gigiyenaning umumiy masalalari aholi punktlarida yashash sharoitlarini sanitariya-gigiyenik jihatdan baholash. Atrof-muhit omillarining inson salomatligiga ta'sirini o'rganish va ularni yaxshilash chora-tadbirlarini ishlab chiqish. Aholi punktlarini rejalashtirish, rivojlantirish va obodonlashtirish jarayonlari ustidan davlat sanitariya nazorati amalga oshirish. Bino va inshootlar, suv ta'minoti tizimlari, kanalizatsiya va oqova suvlarni tozalash inshootlari, gidrotexnika inshootlari hamda boshqa obyektlarni qurish va rekonstruksiya qilish loyihalari sanitariya normalari, qoidalari va gigiyena normativlariga muvofiqligi yuzasidan ko'rib chiqish. Loyiha-smeta hujjatlari tahlil qilish, belgilangan tartibda sanitariya xulosasi berish.

5 Modul. Ovqatlanish gigiyenasi va oziq-ovqat xavfsizligi: oziq-ovqat sanoati korxonalari ustidan sanitariya nazorati, sifat menejmenti va ovqatdan zaharlanishlarning profilaktikasi

Ovqatlanish gigiyenasi nazorati doirasidagi ob'ektlarga qo'yiladigan sanitariya-gigiyenik talablar. Aholi salomatligini muhofaza qilishda oziq-ovqat

mahsulotlarining xavfsizligi va sifatini ta'minlashning ahamiyati. Davlat sanitariya-epidemiologik nazoratining asosiy vazifalari, vakolatlari va faoliyat yo'nalishlari. Oziq-ovqat mahsulotlarini ishlab chiqarish, saqlash, tashish va realizatsiya qilish jarayonlarida sanitariya qoidalari, normalari hamda gigiyena normativlariga rioya etilishi ustidan nazoratni tashkil etish.

Ovqatdan zaharlanish holatlari yuzasidan sanitariya-epidemiologik tekshiruvlarni tashkil etish, kasallikning kelib chiqish sabablari va xavf omillarini aniqlash, epidemiologik tahlil o'tkazish hamda sanitariya-profilaktik va epidemiyaga qarshi chora-tadbirlarni ishlab chiqish. Ovqatdan zaharlanishlarning oldini olishda laboratoriya nazorati, monitoring va risklarni baholashning ahamiyati.

Oziq-ovqat sanoati korxonalari uchun ishlab chiqarish jarayonlari, texnologik jihozlar, xom ashyo, yarim tayyor va tayyor mahsulotlarni qabul qilish, saqlash hamda tashish shartlariga qo'yiladigan gigiyenik talablar. Korxonalarda sanitariya qoidalari, normalari va gigiyena normativlariga muvofiqligini baholash maqsadida rejali va rejadan tashqari sanitariya nazoratini tashkil etish tartibi. Tekshiruvlar jarayonida ishlab chiqarish muhitining sanitariya-gigiyenik holati, xodimlarning shaxsiy gigiyenaga rioya etishi, texnologik intizom, dezinfeksiya tadbirlari hamda sifat menejmenti tizimlarining samaradorligini baholash.

6 Modul. Bolalar va o'smirlar muassasalarida sanitariya-gigiyenik nazorat: Ta'lim muhiti xavfsizligi va sog'lom ovqatlanish menejmenti

Bolalar va o'smirlar muassasalari uchun belgilangan gigienik talablar va sanitariya nazoratini tashkil etishning huquqiy asoslari. Bolalar salomatligini muhofaza qilish, ularning jismoniy va ruhiy rivojlanishini ta'minlashga qaratilgan normativ-huquqiy hujjatlar. Ta'lim-tarbiya muassasalarida sanitariya-epidemiologik osoyishtalikni ta'minlash, xavf omillarini barvaqt aniqlash va bartaraf etish. Maktabgacha ta'lim tashkilotlari uchun binolarni joylashtirish va rejalashtirish, ta'lim-tarbiya xonalari, uyqu va o'yin maydonlari, ovqatlanish bloklari, muhandislik-kommunikatsiya tizimlari hamda kun tartibini tashkil etishga doir gigienik talablar. Muassasalarda sanitariya nazorati davlat sanitariya-epidemiologik xizmati tomonidan amalga oshirishi. Bolalar salomatligiga salbiy ta'sir ko'rsatuvchi omillarni oldini olish. Davlat maktabgacha ta'lim muassasalarida bolalarning sog'lom ovqatlanishini ta'minlash maqsadida "outsourcing" usuli joriy etilishi. Mazkur usulda ovqatlanishni tashkil etish maxsus ixtisoslashgan korxonalar tomonidan amalga oshirilishi. Oziq-ovqat mahsulotlarining sifati, xavfsizligi va ratsionning fiziologik me'yorlarga mosligi ustidan doimiy sanitariya nazorati o'rnatilishi.

7 Modul. Mehnat gigiyenasi va sanoat xavfsizligi: Ishlab chiqarish muhiti monitoringi va kasbiy xavflarni boshqarish.

Mehnat gigiyenasining asosiy vazifalari. Ishlab chiqarish muhiti omillarining inson salomatligiga ta'sirini o'rganish, zararli va xavfli mehnat omillarini aniqlash hamda kasb kasalliklarining oldini olish. Mehnat gigiyenasi ishchilarning sog'lom va xavfsiz mehnat sharoitlarini ta'minlash, mehnat qobiliyatini saqlash va kasbiy xavflarni kamaytirish. Ishlab chiqarish korxonalarida sanitariya qoidalari, normalari va gigiyena normativlariga moslikni tekshirish. Ish joylarining sanitariya-gigienik holati, ishlab chiqarish jarayonlari, texnologik jihozlar, ventilyatsiya tizimlari,

yoritish, mikroklimat hamda xodimlarning shaxsiy himoya vositalari bilan ta'minlanganlik darajasi baholash. Nazorat tadbirlari davomida laboratoriya va instrumental tadqiqot usullari qo'llash. Ishlab chiqarish muhitidagi fizikaviy, kimyoviy va biologik omillarning me'yorlarga muvofiqligi aniqlash. Sanitariya-gigienik xulosalar chiqarish, aniqlangan kamchiliklarni bartaraf etish bo'yicha tegishli ko'rsatmalar berish. Zararli va noqulay mehnat sharoitida ishlayotgan xodimlarni tibbiy ko'rikdan o'tkazish. Kasb kasalliklarini barvaqt aniqlash va oldini olish chora tadbirlar. Tibbiy ko'riklar dastlabki va davriy shakllarda tashkil etilib, xodimlarning sog'lig'ini nazorat qilish hamda mehnat sharoitlariga mosligi baholanadi.

8 Modul. Atrof-muhit gigiyenasi va salomatlik xavflarini baholash: Ekologik monitoringdan profilaktik boshqaruv qarorlarigacha

Salomatlik xavflarini baholash sanitariya nazorati va atrof-muhitni muhofaza qilish chora-tadbirlari. Aholi salomatligiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin bo'lgan omillarni aniqlash, ularning xavf darajasini baholash hamda profilaktik va boshqaruv qarorlarini ilmiy asoslash. Salomatlik xavflarini baholash natijalarining sanitariya-epidemiologik nazorat faoliyatidagi ro'li. Ekologik xavfsizlikni ta'minlash va atrof-muhitni muhofaza qilish bo'yicha chora-tadbirlar ishlab chiqish. Umumiy aholi kasallik holatiga ekologik omillarning mumkin bo'lgan ta'sirini o'rganish aholi salomatligi bilan atrof-muhit holati o'rtasidagi bog'liqlikni aniqlash. Atmosfera havosi, suv, tuproq va boshqa muhit obyektlarining ifloslanish darajasi tahlil qilish, ularning aholi salomatligiga ta'sirini baholash. Ochiq suv havzalari bo'ylab monitoring olib borish. Suv sifati ko'rsatkichlarini tizimli ravishda kuzatish, ifloslanish manbalarini aniqlash va suv obyektlarining sanitariya-gigienik holatini baholash. Salomatligiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin bo'lgan ifloslantiruvchi manbalarni bartaraf etish va ularni kamaytirishga qaratilgan chora-tadbirlar.

9 Modul. Radiatsion xavfsizlik va radiogigiyena: Dozimetrik nazorat, spektrometrik tahlil va radiologik monitoring metodologiyasi.

Radiatsion xavfsizlik asoslari. Ionizlovchi nurlanish manbalarining inson salomatligi va atrof-muhitga salbiy ta'sirini oldini olishga qaratilgan tashkiliy, texnik va sanitariya-gigienik chora-tadbirlar. Individual dozimetrik nazorat ionizlovchi nurlanish manbalari bilan ishlash. Shaxsiy nurlanish dozalarini aniqlash va baholash. Hodimlarning yillik va umumiy nurlanish dozalari hisobga olish hamda belgilangan me'yoriy talablarga muvofiqligi nazorat qilish. Spektrometrik o'lchovlar ionizlovchi nurlanish manbalarining energetik tarkibini, radionuklidlar turi va ularning faolligini aniqlash. Atrof-muhit obyektlarida, oziq-ovqat mahsulotlarida, suv va havo namunasida radionuklidlarni identifikatsiya qilish va ularning miqdorini baholashda.

Attestatsiya:

-boshlang'ich test

-oraliq nazorat

- yakuniy test

-yakuniy attestatsiya

Elektron shaklda taqdim etiladi

Dasturni amalga oshirishning tashkiliy-pedagogik ta'minoti

O‘quv-amaliyot bazasi: O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni saqlash vazirligi huzuridagi Sanitariya-epidemiologik osoyishtalik va jamoat salomatligi qo‘mitasi.

Dastur bo‘yicha auditoriya mashg‘ulotlarini o‘tkazish uchun zarur jihozlar ro‘yxati: elektron doska, kompyuter, proektor, doska, flipchat, marker. Modullar bo‘yicha tavsiya qilinadigan o‘quv uslubiy hujjatlar, tarqatma materiallar, nazorat savollari, qo‘shimcha adabiyotlar elektron nusxada saqlanadi.

ADABIYOTLAR RO‘YXATI

I. Normativ-huquqiy hujjatlar

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 6 may “Tibbiyot va farmasevtika ta’limi va ilm-fani tizimini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PQ 4310 - son
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 7 aprel “Tibbiy-sanitariya sohasida kadrlarni tayyorlash va uzluksiz kasbiy rivojlantirishning mutlaqo yangi tizimini joriy etish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PQ 4666-sonli qarorlari
3. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2023 yil 4 iyuldagi “Sanitariya-epidemiologik osoyishtalik va jamoat salomatligi sohasida kadrlarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish markazini tashkil etish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi 272-sonli Qarori
4. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 7 dekabrda “O‘zbekiston Respublikasi sog‘liqni saqlash tizimini tubdan takomillashtirish bo‘yicha kompleks chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi PF-5590-sonli Farmoni.
5. SanQvaM-ning 0193-06-sonli “Radiatsion xavfsizlik standartlari (RXS-2006) va radiatsiya xavfsizligini ta’minlashning asosiy sanitariya qoidalari”

II. Maxsus adabiyotlar

6. Salomova F.I., Iskandarova Sh.T., Abdukadirova L.K., Sadullaeva X.A., Sharipova S.A, Axmadaliyeva N.O., Xasanova M.I. “Gigiyena. Tibbiy ekologiya”. Toshkent. “O‘ZKITOB SAVDO”, 2020.
7. Ponomareva L.A., Kazakov E.K., Abduqodirova L.K., Tuhtarov B.E., Dravskix I.K., Sharipova S.A., Sadullayeva X.A. Umumiy gigiyena bilan ekologiya. Amaliy mashg‘ulotlar uchun o‘quv qo‘llanma. - Toshkent. Tafakkur-bo‘stoni. - 2011.
8. Dushanov B.A., Iskandarova Sh.T. Umumiy gigiyena. –Toshkent. 2008 y.
9. Dade W. Moeller. Environmental health. Third Edition Harvard University Press Cambridge, Massachusetts London, England, 2011.
10. Шайхова Г.И. Болалар ва ўсмирлар гигиенаси. – Тошкент. ТАФФАКУР-БО‘СТОН. 2011 й.
11. Шайхова Г.И. Болалар ва ўсмирлар гигиенаси. – Тошкент. 2004 й.
12. Отабаев Ш.Т., Искандаров Т.И., Искандарова Г.Т. - Коммунал гигиена-Тошкент. “Янги аср авлоди наشريёти”. 2010 й.
13. В.Т. Мазаев, Т.Г. Шлепнина - Коммунальная гигиена. 2014 г. Москва.
14. Е. Кирпиченкова - Коммунальная гигиена. Руководство к практическим занятиям. 2023 г. Москва.
15. Искандаров Т.И., Искандарова Г.Т., Романова Л.Х. “Методология комплексного и ускоренного нормирования пестицидов в объектах

окружающей среды” Методологическое пособие. -Ташкент. СГККИТТИ нашриёти. 2014 г.

16. Искандаров Т.И., Искандарова Г.Т., Ибрагимова Г.З. “Гигиенические нормы годовой минимальной потребности предметов санитарии, гигиены для населения”. СанПиН РУз №0323-15.- Ташкент. 2015 г.

17. Искандаров Т.И., Искандарова Г.Т., Романова Л.Х. “Гигиеническая классификация пестицидов по токсичности и опасности”. СанПиН РУз №0321-15- Ташкент. 2015 г.

18. Искандаров Т.И., Искандарова Г.Т., Романова Л.Х. “Пестицидларнинг захарлилиги ва хавфлилиги бўйича гигиеник тавсифи”. ЎзР СанҚ ваМ №0321-15- Тошкент. 2015 й.

19. Искандаров Т.И., Искандарова Г.Т., Романова Л.Х., Саримсаков А.Х., Сирожидинов Ш., Норматова Ш.А. “Атроф муҳитда ва озиқ- овқат маҳсулотларида пестицидларнинг гигиеник меёрлари”. ЎзР СанҚ ваМ №0303-13 га 1-чи қўшимча -Тошкент. 2015 й.

20. Искандаров Т.И., Искандарова Г.Т., Магай М.П., Ташпулатова Г.А., Адилов У.Х. “Санитарные нормы общей и локальной шум на рабочих местах”. СанПиН РУз №0325-16 -Ташкент. 2016 г.

21. Искандаров Т.И., Искандарова Г.Т., Магай М.П., Ташпулатова Г.А., Адилов У.Х. “Санитарные нормы общей и локальной вибрации на рабочих местах”. СанПиН РУз №0326-16 -Ташкент 2016 г.

22. Shaykhova G.I. Ovqatlanish gigiyenasi fanidan amaliy mashg'ulotlar uchun o'quv qo'llanma. –Toshkent. “Yangi asr avlodi”. 2015 й.

23. Шайхова Г.И. Овқатланиш гигиенаси фанидан амалий машғулотлар учун ўқув қўлланма. – Тошкент. “Янги аср авлоди”. 2014 й.

24. Шайхова Г.И. Учебное пособие к практическим занятиям по гигиене питания. – Ташкент. “Янги аср авлоди”. 2014 г.

25. Шайхова Г.И. Овқатланиш гигиенаси. – Тошкент. “Янги аср авлоди”. 2011 й.

26. Shaykhova G.I. Ovqatlanish gigiyenasi. – Toshkent. “Tafakkur bo'stoni”. 2012 й.

27. Л.А.Ильин, И.П.Коренков, Б.Я.Наркевич - Радиационная гигиена. Москва. ГЭОТАР - Медиа. 2017 г.

28. Архангельский В.И., Кириллов В.Ф., Коренков И.П. Радиационная гигиена. Практикум-М.:ГЭОТАР-Медиа - 2015 г.

29. Аҳолининг санитария-эпидемиологик осойишталиги тўғрисидаги Қонуни, Тошкент. 2015 й. -18 б.

30. Duschonov B., Yusupova O., Nuraliyeva S., Aminov U. “Radiatsion va harbiy gigiyena”. – Toshkent., Yangi asr avlodi. - 2008.

31. Ponomareva L.A., Inogamova V.V., Salomova F.I. "Radiasion gigiyena" o'quv qo'llanma. Toshkent. "O'ZKITOBSAVDO", 2020.

32. Radiation protection and safety of radiation sources: international basic safety standards international atomic energy agency Vienna. 2014 y.

III. Internet saytlar

<http://lex.uz>. — O‘zbekiston Respublikasining normativ-huquqiy hujjatlari

to'g'risidagi ma'lumotlar milliy bazasi.

<https://gov.uz/oz/sanepid/pages/sanitariya-va-gigiyena-me-yorlari-hamda-qoidalari>

<https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/> _Pubmed ma'lumotlar bazasida sog'liqni saqlash ma'lumotlarini qidirishning universal tizimi AQSh milliy tibbiyot kutubxonasining elektron resurs bazasi.

<https://www.who.int.> -Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti

<https://www.who.int/ru/publications/i/item/9789241580496.> Xalqaro sog'liqni saqlash qoidalari (2005)

<https://www.cdc.gov/hygiene/index.html>